

egyszerűen *kép* szó kiszorítása útján 1:3 arányú fura „gazdagodással” szám-
 űzze három, jó, meghitt magyar szavunkat. Eddig csak fényképészek műter-
 mén, sokszor meg éppen csak fabódékon látjuk ezt a szót, reméljük azonban,
 hogy a parasztság életével foglalkozók jóvoltából nemsokára lekerül „népünk-
 höz” is, mint a faluhoz leereszkedő városiak kedves ajándéka. Akkor majd
 a művelődő falusiak urasnak tartják így alakítani a közkeletű ének-sort:
 „Sárba taposom a fotódat...” Sőt, ki tudja, a népismertető és népművelő
 buzgalom hatására akkora lendületet vesz az őstermelők között is a nyelv-
 művelés és az újabb nyelvfejllesztés vágya, hogy valamelyikük egy napon a
foto-atelierbe lépve, *foto-artistánk* mély meglepedésére, arra kéri majd
 őfotóságát, hogy *fotólja* le. Várva várjuk a magyarságtudományi bűvárkodás
 hatása alatti csodálatos nyelvi fejlődésnek azt a reménylett idejét, amikor
 parasztságunk és a városiak testvéri összefogásából ad analogiam *síel*, majd
 ilyen igék is születnek, mint *fotoel*, vagy hogy „magyarabbak” legyünk:
fotoal. Lám, mire jó a magyarságtudományos falutanulmányozás és *fotoló*
 valóságkutatás!

Sza.

A -nál, -nél rag hibás használata.

Nemcsak itt közöttünk, de általában az egész magyar nyelvterületen
 mind a köznapi, mind pedig az irodalmi nyelvben rendkívül elterjedt a *-nál*,
-nél határozóragos névszók helytelen használata. Nagyon sokszor szorul hát-
 térbe e rag miatt néhány más ragunk úgyannyira, hogy szinte az a benyo-
 másom, e rag párunk más becsületes határozóragok egész sorának kiirtá-
 sára törekszik. A *-nál*, *-nél* hibás használata a következő esetekben figyel-
 hető meg:

1. A *-kor* időhatározó helyett. Pl. A feliratok... eltüntetésénél az imaház
 épülete megrongálódott (Ellenzék LVII. 1936. 160:5). Ebből támadt itt mind
 a baj, ébredésnél a nagy zshivaj (Uj Cimborá IV. 1936. 1—2:14.). Minden-
 napos dolog nálunk, hogy egy új gyógyszer felbukkanásánál... statisztikát
 közölnek (M. Népeg. Szemle IV. 1936. 148.). Minden sírkő felborításánál
 „hurrá” kiáltásokat hallattak (Ell. LVII. 165:10). — Aláírják az erre vonat-
 kozó jegyzőkönyvet, *aminél* (ekkor) már jelen lesz Titulescu is (I. h. 166:1.). —
 Elegendő... phosphort (!) vehet magához a terhes nő, amelyre a (!) gyer-
 mekének (!) csontrendszere képzésénél feltétlenül szüksége van, és amit
 egyébként különben (!) az anyaszervezetéből (!) von el (M. Népeg. Szemle
 IV. 1936. 147). [Úgy-e jól „megorvosolt” mondat?!]

2. A *-ban*, *-ben*, helyhatározó rag helyett. Pl. Értékpapírjait a banknál
 helyezte el (Dengl János: *Magyar nyelvhelyesség* 302).

3. A *-ban*, *-ben*, képehatározó-rag helyett. Pl. A rendezőség ezúton
 kéri (t. i. a nagyközönséget), hogy az anyag felkutatásánál, összegyűjtésénél
 és beküldésénél legyenek segítségére (Ell. LVII. 1936. 164:2.). — Az eről-
 tetett calcium-kezelés még a legkétségbeesettebb tüdőtuberculotikus (!) eseteknél
 is javítólag hat (M. Népeg. Szemle IV. 1936. 149.). Súlyosabb eseteknél...
 megduzzadnak... (a) mirigyek is (I. h. 127.).

4. A *-ra* helyhatározó-rag helyett. Pl. A küldöttség koszorút helyezett el
 Széchenyi szobránál (Vö. Dengl, i. h.).

5. Az *-n*, *-on*, *-en*, *-ön* határozó-rag helyett. Pl. A gyűlés megnyitásánál (megnyitásán) a miniszter is jelen volt. Nem vettél részt a szavazásánál (szavazáson).

6. Birtokos jelzős szerkezet elhagyásával. Pl. A fokhagyma... nemcsak érlemeszesedésnél, hanem különböző bélbántalmaknál, főleg vastagbélbajoknál jó hatású (M. Népeg. Szemle IV. 1936. 149.). Helyesen: A fokhagyma... nemcsak érlemeszesedés, hanem különböző bélbántalmak, főleg vastagbélbajok esetében jó hatású — Kellő számú résztvevőnél (résztvevő esetében) párhuzamos turát rendezünk (Jóestét V. 188:4.). — A vérzések tárgyalásánál (tárgyalásakor, tárgyalása alkalmával) hangsúlyoznom kell... (M. Népeg. Szemle IV. 1936. 92.).

7. Más, főként képeshatározók helyett. Pl. Az előre megvásárolt külföldi dohánynál nagy veszteség érte az államkincstárt. Helyesen: A... külföldi dohányon sokat veszített... vagy A... dohánnyal nagy veszteség érte... — Eszénél van, magánál van (eszmeletén van). — A főváros a borfogyasztási adónál is hozott áldozatot (a... adó dolgában v. esetében is...). — [Ez utóbbi példákat Dengl *i. m.* 302. lapján levő példák nyomán közlöm].

A *-nál*, *-nél* határozórag használatát általában németességnek tartják (a német *bei* praepositio hatására), itt miközöttünk kétségtelenül része van benne annak, hogy a román nyelvben a *la* praepositionak nagyon elterjedt az ilyenféle magyar határozóragos esetekben való használata. Itt tehát, ahol a magyarság a köznapi életben e használatot állandóan hallja, és újságjaink, folyóirataink jóvoltából immáron olvassa is, igazán nem csodálható e határozórag térhódítása. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy nem kell ellene küzdenünk; ellenkezőleg minél inkább öntudatosítanunk kell e hibát, hogy kiküszöböljük a köznapi beszédben, napilapjaink és folyóirataink nyelvében e tekintetben is jelentkező pongyolaságot.

Szta.

A helyes magyar kiejtés.

Kodály Zoltán, a világhírű magyar zeneszerző, nem rég igen érdekes előadást tartott a helyes magyar kiejtésről. Azt fejtegette, hogy kifogástalan stílusú szöveget magyartalanul is föl lehet olvasni. Vannak tehát a nyelv-helyességnek írásban nem rögzíthető, csak füllel fölfogható elemei. Világos, hogy a nyelvnek nemcsak a leírható része van kitéve romlásnak, hanem talán még inkább a jelekkel nem rögzíthető, csak hallható része. Az élő beszéd olyan elemei, melyekre az írásjelek határozott útasítást nem adnak, sokkal inkább vannak a beszélő vagy felolvasó önkényére bízva, mint az írásban rögzíthető elemek.

A természetes fejlődés az volna, hogy a helyes kiejtés mintáját a legműveltebb rétegek beszédében keressük. Más népeknél így is van, nálunk azonban a történeti fejlődés azt eredményezte, hogy éppen a legműveltebb és legelőkelőbb körök magyar kiejtése mintának el nem fogadható. Részben az illetők idegen származása, részben a túlkorán kezdett idegen nyelvtanulás miatt tele van idegen ízzel és a magyar közszokástól eltérő, tehát helytelen ejtémóddal. A felsőbb rétegek mindig nagy vonzóerőt sugároznak az alsóbbakra s így a kiejtés romlása veszedelmesen terjed.